

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 104

van **JAN LAEREMANS**

datum: 25 oktober 2021

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Lerarenopleidingen - Niet-doorstroom naar het lerarenberoep na afstuderen

Stellen dat het onderwijs met een lerarentekort kampt, is een open deur intrappen. Recent bleek echter uit de vacaturecijfers van VDAB dat het probleem nijpender is dan ooit. Een eerste primordiale voorwaarde voor een oplossing van dit zowel kwantitatieve als kwalitatieve probleem is een adequate instroom van afgestudeerde leraren binnen het werkveld.

Naast de dalende inschrijvingen zowel bij de lerarenopleidingen aan de hogescholen als deze aan de universiteiten, het lage gemiddelde studierendement en de uitval zonder diploma, is er ook nog de kwestie dat velen die deze studies aanvaarden ze wel afwerken en een lerarendiploma behalen, maar dat ze daar uiteindelijk niets mee doen in hun carrière en dus nooit instappen in het onderwijs.

1. Hoeveel studenten behaalden er de afgelopen 10 jaar een diploma binnen de lerarenopleiding bachelor kleuteronderwijs maar begonnen binnen een bestek van vijf jaar na afstuderen niet aan een carrière in het onderwijs? Graag hier per jaar zowel de absolute cijfers als de relatieve cijfers ten opzichte van de cohorte afgestudeerden.
2. Hoeveel studenten behaalden er de afgelopen 10 jaar een diploma binnen de lerarenopleiding bachelor lager onderwijs maar begonnen binnen een bestek van vijf jaar na afstuderen niet aan een carrière in het onderwijs? Graag hier per jaar zowel de absolute cijfers als de relatieve cijfers ten opzichte van de cohorte afgestudeerden.
3. Hoeveel studenten behaalden er de afgelopen 10 jaar een diploma binnen de lerarenopleiding bachelor secundair onderwijs maar begonnen binnen een bestek van vijf jaar na afstuderen niet aan een carrière in het onderwijs? Graag hier per jaar zowel de absolute cijfers als de relatieve cijfers ten opzichte van de cohorte afgestudeerden.
4. Hoeveel studenten behaalden er de afgelopen 10 jaar een diploma binnen een ander, verkort traject in een lerarenopleiding op hogeschoolniveau maar begonnen binnen een bestek van vijf jaar na afstuderen niet aan een carrière in het onderwijs? Graag hier per jaar zowel de absolute cijfers als de relatieve cijfers ten opzichte van de cohorte afgestudeerden.
5. Hoeveel studenten behaalden er de afgelopen 10 jaar een diploma binnen een specifieke lerarenopleiding op universitair niveau maar begonnen binnen een bestek van vijf jaar na afstuderen niet aan een carrière in het onderwijs? Graag hier per jaar

zowel de absolute cijfers als de relatieve cijfers ten opzichte van de cohorte afgestudeerden.

6. Hoe evalueert de minister deze evoluties inzake het niet doorstromen van afgestudeerden met een pedagogisch diploma naar het onderwijsveld?
7. Bij de bespreking van het lerarentekort tijdens de commissievergadering van 16 september 2021^[1] werd de vraag gesteld wat de minister zal doen binnen deze specifieke problematiek en hoe hij dus zo veel mogelijk afgestudeerden van een van deze lerarenopleidingen naar het lerarenberoep wil doen stromen. Volgens collega Johan Danen was het vooral voor leraren wiskunde nogal vaak het geval dat zij, ondanks het in het bezit zijn van een pedagogisch diploma, nooit doorstromen naar het effectieve lerarenberoep. Collega Danen vroeg toen om een omvattend onderwijsbeleidsonderzoek rond deze problematiek, maar dat werd door de minister afgewezen. De minister verwees hierbij echter vooral naar onderzoeken naar de redenen waarom startende leraren binnen de vijf jaar uitstromen uit het onderwijs en niet specifiek naar de redenen van niet-deelname aan het beroep van leraar. Volgens de minister zijn de drijfveren daar grotendeels hetzelfde.

Hierbij stel ik me echter de vraag of we deze issues zomaar kunnen gelijktrekken. Er zullen natuurlijk wel sterke gelijkenissen zijn, maar mogelijk spelen er bij de groep van studenten met een pedagogisch diploma die nooit naar het beroep doorstromen nog andere en/of extra motieven. Mogelijk zijn deze jonge afgestudeerden van mening dat de lerarenopleiding hen slecht voorbereid heeft op het leraarschap, of zijn ze net door hun lerarenopleiding gedesillusioneerd geworden aangaande het lerarenberoep, maar hebben ze desondanks toch doorgezet. Mogelijk spelen er bij deze groep veel meer pure economische redenen dan bij uitstromers die aan het lerarenberoep begonnen waren.

Is het in het licht van deze beschouwing dan toch niet opportuun om hier een onderzoek naar in te stellen? Zo niet, om welke reden?

8. Een mogelijke remedie om te voorkomen dat we studenten met een lerarendiploma op zak en/of met een sterk profiel meteen zouden verliezen aan een andere sector, kan mogelijk bereikt worden door middel van een financiële stimulans. Men zou bijvoorbeeld van studenten die het laatste jaar lerarenopleiding starten een deel van hun inschrijvingsgeld kunnen reserveren en vastzetten om dan terug te geven aan deze afgestudeerden uit de lerarenopleiding wanneer en indien ze vijf jaar na afstuderen (nog) in het onderwijsveld werkbaar zijn. Men zou het een "uitgestelde afstudeerbonus" kunnen noemen, als een soort van beloning voor het engagement en de volgehouden inspanning in het onderwijsveld.

Eventueel kan men om die reden het inschrijvingsgeld in dat jaar ietwat verhogen, en zolang de studenten als jonge, beginnende leerkracht er na vijf jaar meer uit halen dan dat zij er aanvankelijk in stopten, zal er voor een dergelijk systeem wel draagvlak te vinden zijn. Op het vastgezette bedrag moet men dan gunstige interest in het voordeel van de desbetreffende jonge, beginnende leerkracht verrekenen. Men kan het mutatis mutandis wat vergelijken met een (zij het iets minder vrijwillig) systeem van voorhuwelijkssparen, waar men op 30 jaar het geïnvesteerde bedrag plus interest terugkrijgt (ook al is men tegen dan niet getrouwd in het geval van voorhuwelijkssparen). Op die manier wordt meteen verkassen naar een andere sector mogelijk net iets minder financieel interessant omdat men zo die afstudeerbonus niet krijgt. Vijf jaar is in dezen ook een mooie periode die de beginner voldoende tijd geeft om in een bepaalde school voldoende anciënniteit te verkrijgen om TADD te worden en zich kandidaat te kunnen stellen voor een vaste benoeming. Diegenen die het onderwijs dan echt werkelijk beu zijn, zullen sowieso

wel nog uitstappen alvorens het bereiken van dat vijfde jaar in het onderwijs, maar die lopen dan wel deze financiële stimulans mis, die dan terugvloeit naar de overheid.

Belangrijk hierbij is evenwel dat de periode waarin men tijdelijk werkloos is, iets dat wel vaker voorvalt als beginnende leerkracht die (noodgedwongen) meedraait in de interim-carrousel, erkend wordt als zijnde gelijkgestelde dagen, zolang de persoon in kwestie maar terugkeert naar het onderwijs na deze tijdelijke periode waarin hij of zij werkzoekend is.

Hoe evalueert de minister deze suggestie, zowel wat betreft conceptuele wenselijkheid als wat betreft praktische uitvoerbaarheid?

[1] Vraag om uitleg nr. 4380 (2020-2021), verslag:
<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1548740/verslag/1551460>

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 104 van 25 oktober 2021

van **JAN LAEREMANS**

1-6. Zoals ook al op eerdere parlementaire vragen (o.a. SV 48 van 8 oktober 2021 van Steve Vandenberghe, en SV 842 van 22 september 2020 van Loes Vandromme) werd aangegeven, zijn de gegevens over tewerkstelling in het Vlaamse onderwijs en de gegevens van studenten en afgestudeerden in het Vlaamse hoger onderwijs niet standaard aan elkaar gekoppeld. Beide databanken hebben elk een andere finaliteit en zijn eigendom van verschillende entiteiten. Elke koppeling tussen gegevens uit beide databanken moet conform de GDPR gebeuren en hiervoor dienen aparte protocollen met een duidelijke finaliteit te worden opgemaakt.

We kunnen bijgevolg geen antwoord geven op de vragen hoeveel gediplomeerden uit de lerarenopleidingen niet binnen een bestek van vijf jaar aan een carrière in het onderwijs beginnen.

7. Zoals eerder vermeld zijn hiertoe momenteel geen plannen. Het onderzoek van Struyven en Vanthournout (2014) bij afgestudeerden aan de lerarenopleiding verschaft al interessante inzichten omdat zij zowel onderzochten waarom men nooit aan een job in onderwijs begon als waarom startende leerkrachten uit het beroep stapten. Ze merken op dat ongeveer 1 op 3 van de afgestudeerden die na 5 jaar niet (langer) in het onderwijs werkt nooit in het beroep is gestart. Daarbij is het secundair onderwijs oververtegenwoordigd, vermoedelijk omdat deze profielen zeker in bepaalde vakgebieden in andere sectoren aantrekkelijkere loons- en arbeidsvoorwaarden kunnen krijgen.

De drijfveren van de groep leraren om niet voor het lerarenberoep te kiezen lopen grotendeels gelijk met die van startende leraren die binnen de vijf jaar uitstromen uit het onderwijs, zo blijkt. Op pagina 44 in hun artikel staat te lezen dat "[...] *overall, similar motives apply to the two groups but in most cases to a different degree*". Vooral de factoren 'werkzekerheid' en 'steun vanuit de school' spelen een grotere rol voor de startende leerkrachten om het onderwijs te verlaten dan om niet in onderwijs te starten. Aspecten zoals werkzekerheid, ondersteuning door de school of relaties met ouders winnen aan belang eens men aan de job is begonnen, vermoedelijk omdat ze moeilijker zijn in te schatten op basis van enkel een stage tijdens de opleiding. De onderzoekers erkennen dat er nood is aan bijkomend onderzoek. Het zou interessant zijn om interviews te doen met afgestudeerden aan een lerarenopleiding die niet in het onderwijsberoep starten. Vanuit de overheid zullen we hiervoor echter geen extra budget voorzien. Dit zou het onderwerp kunnen zijn van een masterproef of er kan bekeken worden of het mogelijk is dat dit met bestaande onderzoeksmiddelen wordt onderzocht.

8. Aan dit voorstel is een stevige kost verbonden. Ik stel mij ook vragen bij de praktische uitvoerbaarheid. Daarnaast ben ik ook van mening dat er meer nodig is dan enkel een financiële stimulans om pas afgestudeerde leraren voor het onderwijs te laten kiezen. Vooral de intrinsieke motivatie om jongeren iets bij te leren, is van belang om voor het lerarenberoep te kiezen. Daarnaast is het van belang dat starters voldoende kansen krijgen op een duurzame aanstelling. Hiertoe nam ik al verschillende maatregelen zoals bijvoorbeeld de verlenging van het lerarenplatform in het basisonderwijs en de hervorming van de voorwaarden betreffende de tijdelijke

aanstelling van doorlopende duur en de vaste benoeming. Bijkomend is ook een goede aanvangsbegeleiding cruciaal om talentvolle pas afgestudeerde leraren voor het onderwijs te laten kiezen.

Bron:

Struyven, Katrien & Gert Vanthournout (2014) Teachers' exit decisions: An investigation into the reasons why newly qualified teachers fail to enter the teaching profession or why those who do enter do not continue teaching, Teaching and Teacher Education, Volume 43, October 2014, pagina 37-45